МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ
Кафедра землеробства і агрохімії ім. В.І.Сазанова

СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ХВОРОБИ, ШКІДНИКИ ТА ЗАХИСТ ЛІКАРСЬКИХ КУЛЬТУР

освітньо-професійна програма Захист і карантин рослин
спеціальність 202 Захист і карантин рослин
галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство
освітній ступінь Бакалавр

Розробник:
Сергій ПОСПЄЛОВ
завідувач кафедри землеробства і агрохімії
ім. В.І.Сазанова, доктор сільськогосподарських наук,
професор

Гарант:
Ганна ПОСПЄЛОВА
доцент кафедри захист рослин,
кандидат сільськогосподарських наук, доцент

Полтава
2022

Форма опису навчальної дисципліни та інформація про розробника

Назва навчальної дисципліни:	Хвороби, шкідники та захист лікарських рослин Вибіркова дисципліна професійної підготовки
Назва структурного підрозділу:	кафедра землеробства і агрохімії ім. В.І.Сазанова
Контактні дані розробника, який залучений до викладання:	
викладач:	Сергій Поспєлов, д. с.-г. н., професор
контакти	ауд. 33 (навчальний корпус №1)
сторінка викладача на сайті кафедри:	https://www.pdaa.edu.ua/people/pospyelov-sergiy-viktorovych
e-mail: викладача:	sergii.pospielov@pdaa.edu.ua
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень,
Спеціальність	202 Захист і карантин рослин
Попередні умови для вивчення навчальної дисципліни	За відповідним рівнем, дисципліни, що передують вивченню дисципліни – «Ботаніка», “Генетика», «Загальна фітопатологія», «Загальна ентомологія», «Основи біологічного захисту рослин», «Основи наукових досліджень в захисті рослин»

Заплановані результати навчання

Мета навчальної дисципліни: формування у майбутнього фахівця знань, умінь та навичок з діагностики шкідників та хвороб, розробки інтегрованих систем захисту лікарських культур, що забезпечують високу продуктивність природних і агроценозів.

***Основні завдання навчальної дисципліни*:** засвоєння здобувачами вищої освіти біології розвитку шкідників та хвороб лікарських рослин з урахуванням грунтово-кліматичних умов конкретного вегетаційного періоду; опанування методів обліків чисельності шкідників та рівня патогенності збудників хвороб, а також методів та засобів захисту лікарських культур; прогнозувати можливі патологічні зміни в біоценозах, кваліфіковано використовувати методи і засоби захисту при складанні комплексних систем боротьби із шкідниками і збудниками хвороб у відповідних біоценозах.

Компетентності:

загальні:

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК 9. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

фахові (спеціальні):

ФК 1. Здатність проводити фітосанітарну діагностику хвороб рослин, комах, кліщів, нематод, гризунів та бур'янів за новітніми принципами і методами.
ФК 3. Здатність прогнозувати процеси розвитку і поширення шкідливих організмів.
ФК 4. Здатність виявляти, локалізувати і ліквідовувати регульовані шкідливі організми за результатами інспектування та фітосанітарної експертизи.
ФК 5. Здатність розробляти і застосовувати технології захисту рослин на об’єктах сільськогосподарського та іншого призначення.
ФК 6. Здатність оцінювати фітосанітарні ризики (біологічні, екологічні, економічні)

внаслідок занесення чи поширення регульованих шкідливих організмів.
ФК 8. Здатність застосовувати агротехнічні, біологічні, організаційно- господарські методи для довгострокового регулювання розвитку та поширення шкідливих організмів до господарсько невідчутного рівня на основі прогнозу, економічних порогів шкідливості, ефективності дії корисних організмів, енергоощадних та природоохоронних технологій, які забезпечують надійний захист рослин і екологічну безпеку довкілля.

Програмні результати навчання
ПРН.6. Коректно використовувати доцільні методи спостереження, опису, ідентифікації, класифікації, культивування об'єктів агробіоценозів та підтримання їх стабільності для збереження природного різноманіття
ПРН 7. Складати технологічні карти для організації заходів із захисту рослин

Програма і структура навчальної дисципліни

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин денна форма			
	усього	у тому числі		
		л	практ	с.р.
Тема 1. Історія, розвиток і задачі лікарського рослинництва	8	2	-	10
Тема 2. Біологічні особливості організмів – збудників хвороб лікарських рослин.	9	2	2	10
Тема 3. Хвороби малорічних лікарських рослин.	11	2	4	10
Тема 4. Хвороби багаторічних лікарських рослин.	13	2	4	10
Тема 5. Біологія і розвиток шкідників лікарських рослин.	8	2	2	10
Тема 6. Шкідники малорічних лікарських рослин.	11	2	4	10
Тема 7. Шкідники багаторічних лікарських рослин.	13	2	4	10
Тема 8. Методи боротьби зі шкідниками та збудниками хвороб лікарських культур.	11	2	4	10
Усього годин:	**120**	**16**	**24**	**80**

Оцінювання результатів навчання

Форма контролю результатів навчання

Програмні результати навчання	Форма оцінювання (денна форма навчання)			**Разом**
	Опитування	Виконання завдань на практичних роботах	Виконання завдань самостіійної роботи	
ПРН 6	15	15	20	50
ПРН 7	15	15	20	50
Разом	**30**	**30**	**40**	**100**

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни денна форма навчання 2023ЗКР_бд_2022

Назви тем	Види навчальної роботи здобувача вищої освіти			Разом
	Опитування	Виконання завдань на практичних роботах	Виконання завдань самостійної роботи	
Тема 1. Історія, розвиток і задачі лікарського рослинництва	3	3	5	11
Тема 2. Біологічні особливості організмів – збудників хвороб лікарських рослин.	4	4	5	13
Тема 3. Хвороби малорічних лікарських рослин.	4	4	5	13
Тема 4. Хвороби багаторічних лікарських рослин.	4	4	5	13
Тема 5. Біологія і розвиток шкідників лікарських рослин.	4	4	5	13
Тема 6. Шкідники малорічних лікарських рослин.	4	4	5	13
Тема 7. Шкідники багаторічних лікарських рослин.	4	4	5	13
Тема 8. Методи боротьби зі шкідниками та збудниками хвороб лікарських культур.	3	3	5	11
Разом:	**30**	**30**	**40**	**100**

Критерії оцінювання усного опитування здобувачів вищої освіти

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Високий	3-4	Здобувачем вищої освіти надана повна відповідь на поставлене питання (не менше 90 % потрібної інформації).
Достатній	2	Здобувачем вищої освіти надана відповідь з незначними неточностями (не менше 75% потрібної інформації).
Задовільний	1	Здобувачем вищої освіти надана відповідь, яка не розкриває суті питання або проблеми (не менше 60 % потрібної інформації).
Низький	1	Здобувачем вищої освіти надана коротка відповідь з суттєвими помилками.

Критерії оцінювання виконання завдань на практичних заняттях здобувачів вищої освіти

Рівень навчальних досягнень	Бали	Критерій оцінювання навчальних досягнень

Високий	3-4	Отриманні знання глибокі, дозволяють продемонструвати необхідні вміння та навички при виконанні практичних завдань, зроблені висновки чіткі і логічні.
Достатній	2	Вміння та навички здобувачів вищої освіти при виконанні практичних завдань оцінюються вище середнього але до висновків є зауваження.
Задовільний	1	ЗВО допускає помилки при застосуванні теоретичних знань на практиці, при виконанні практичних завдань невірно робить висновки.
Низький	0	Здобувач вищої освіти частково володіє теоретичними знаннями за темою практичного завдання нездатний вірно оцінити отримані результати.

Критерій оцінювання виконання завдань самостійної роботи здобувачів вищої освіти

Рівень навчальних досягнень	Бали	Критерій оцінювання навчальних досягнень
Високий	4-5	Отриманні знання глибокі, дозволяють продемонструвати необхідні вміння та навички при виконанні завдань самостійної роботи, висновки чіткі і логічні. Конспект оригінальний.
Достатній	3	Вміння та навички здобувачів вищої освіти при виконанні завдань самостійної роботи оцінюються вище середнього але до висновків є зауваження. Конспект не розгорнутий.
Задовільний	2	Здобувач вищої освіти допускає помилки при застосуванні теоретичних знань на практиці, при виконанні завдань самостійної роботи, невірно робить висновки. В конспекті розглянуті не всі питання.
Низький	1	Здобувач вищої освіти частково володіє теоретичними знаннями за темою завдання самостійної роботи, нездатний вірно оцінити отримані результати. В конспекті розглянуті не всі питання.

** Всі теми самостійної роботи виконуються в окремому зошиті*

Трудомісткість

Загальна кількість годин 120
Кількість кредитів 4,0
Форма семестрового контролю – залік.

Політика навчальної дисципліни

Відвідування занять є обов'язковим. Якщо здобувач вищої освіти пропустив заняття, він зобов'язаний відпрацювати його й виконати завдання згідно методичних рекомендацій до практичних занять та самостійної роботи. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. За використання телефонів і комп'ютерних засобів без дозволу викладача, порушення дисципліни здобувач вищої

освіти отримує на занятті 0 балів та зобов'язаний відпрацювати таке заняття. Списування під час виконання тестових завдань, контрольної роботи заборонені. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн-тестування. Документи стосовно академічної доброчесності наведені на сторінці АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ПДАУ: https://www.pdaa.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації. Є можливість опанування навчальної дисципліни за програмами академічної мобільності (внутрішньої / міжнародної) за наявними укладеними угодами (договорами) між Університетом та закладом-партнером та / або індивідуальними запрошеннями. Визнання та перезарахування результатів такого навчання відбувається спеціально створеною комісією на підставі поданих здобувачем вищої освіти відповідних документів з використанням Європейської кредитно-трансферної системи. Організаційні процеси навчання за програмами академічної мобільності регламентуються Положенням про академічну мобільність здобувачів вищої освіти Полтавського державного аграрного університету. На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті, перед опануванням даної навчальної дисципліни. Визнання набутих результатів навчання або відмова у їх визнанні, набуття відповідних результатів навчання можливе після успішного опанування курсів (з документальним підтвердженням) на різноманітних навчальних платформах, зокрема: Prometheus, Coursera тощо. Особливості неформального / інформального навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.

Додаткові матеріали для представлення навчальної дисципліни:

Презентації, відеоролики

Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Деменко В.М., Власенко В.А., Ємець О.М., Кабанець В.В. Захист декоративних і квіткових рослин від шкідників: Навч. посіб. Суми. СНАУ, 2017. 392 с.
2. Довідник із захисту рослин / [Бублик Л. І., Васечко Г. І., Васильєв В. П. та ін.]; за ред. М. П. Лісового. К.: Урожай,1999. 774 с.
3. Бригадиренко В. В. Основи систематики комах: Навч. посіб. Д.: РВВ ДНУ, 2003. 204 с.
4. Перелік пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні. К.: ЮНІВЕСТ МЕДІА, 2018. 1040 с.
5. Хессайон Д. Г. Все о болезнях и вредителях растений [перевод с английского О.И. Романовой]. М.: Кладезь-Букс, 2009. 128 с.
6. Писаренко В.М., Писаренко П.В. Захист рослин: фітосанітарний моніторинг, методи захисту рослин, інтегрований захист рослин. Полтава, 2007. 256 с.
7. Супіханов Б.М., Левченко В.І., Івченко В.М. та ін. Карантинні шкідники та хвороби рослин.ВАТ „СОД", Козацький вал, 2004. 184 с.

Допоміжні:

1. Бровдій В. М., Гулій В. В., Федоренко В. П. Біологічний захист рослин. К., 2004. 351 с.
2. Дядечко М. П., Падій М. М., Шелестова В. С. та ін.Біологічний захист рослин. Біла Церква, 2001. 312 с.
3. Практикум із сільськогосподарської ентомології : навч. посіб. / М. Б. Рубан, Я. М. Гадзало; за ред. М. Б. Рубана. –К. –Арістей, 2009. –472 с.
4. Сільськогосподарська ентомологія / [Байдик Г. В., Білецький Є. М., Білик М. О. та ін.]; за ред. Б. М. Литвинова, М. Д. Євтушенка. К.: Вища освіта, 2005. 551 с.
5. Фітофармакологія: підручник / [М.Д. Євтушенко, Ф.М. Марютін, В.П. Туренко та ін.] ; за ред. М. Д. Євтушенка, Ф.М. Марютіна. К.: Вища освіта, 2004. 432 с.
6. Практикум з моніторингу шкідників сільськогосподарських культур / А.В. Кулєшов, М.О. Білик, С.В. Станкевич, І.В. Забродіна. Харків: ХНАУ, 2016. 206 с.
7. Поспєлова Г.Д., Поспєлов С.В. Біологічна активність лектиновмісних екстрактів лікарських рослин. Проблеми підвищення адаптивного потенціалу системи рослинництва в зв'язку зі змінами клімату: Тези допов. міжнарод. наук.- практ. конфер., м. Біла Церква, 26-28 лютого 2008 р. Біла Церква, 2008. С.68.
8. Поспєлова Г.Д., Фещенко Л.О., Поспєлов С.В. Системні підходи до біозахисту лікарських рослин від фітофагів та їх забезпечення . Лікарське рослинництво: від досвіду минулого до новітніх технологій: матеріали шостої міжнародної науково-практичної конференції, 26-27 грудня 2017 р., м. Полтава - Лубни: Комунальне видавництво «Лубни», 2018. С.89-94.
9. Фещенко Л.О., Поспєлова Г.Д., Поспєлов С.В. Перспективи застосування біометоду в захисті лікарських рослин. В кн.: Раціональне використання ресурсів в умовах екологічно стабільних територій: колективна монографія. Глава 5.12. Полтава: ТОВ НВП «Укртогпромсервіс», 2018. С.287-291.
10. Поспєлов С.В., Поспєлова Г.Д. Оцінка посівних якостей насіння ехінацеї залежно від їх травмування. ScienceRise, №2-3(55-56). 2019. С.25-30.
11. Гирява В.Б., Поспєлова Г.Д., Поспєлов С.В. Шкідливість хвороб ехінацеї пурпурової. Збалансований розвиток агроекосистем України: сучасний погляд та інновації : матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 21 листопада 2019 р.). Полтава: ПДАА, 2019.С.93-95
12. Поспєлов С.В., Нечипоренко Н.І., Поспєлова Г.Д., Коваленко Н.П. Шкідлива ентомофауна лікарських рослин родини Глухокропивові (*Lamiaceae*). В кн.: Екологічні інновації у підвищенні економічної та продовольчої безпеки України: колективна моногафія. Глава 5.2. Полтава : Астрая. 2020. С.93-101. http://doi.org/10.5281/zenodo.4271773

Інформаційні ресурси мережі Інтернет

1. Сайт: www.dnsgb.kiev.ua – Державна наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук України.

2. Сайт: nlu.@csl.freenet.kiev.ua - Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського